

Nardar BAYRAMLI

2025-ci ildə beynəlxalq münasibətlər sistemində artan geosiyasi gərginliklər, global təhlükəsizlik arxitekturasında baş verən dəyişikliklər və qeyri-müəyyənliklər fonunda, daxili sabitlik və davamlı inkişafa sürələnən Azərbaycan Respublikası beynəlxalq hüququn norma və prinsipləri əsasında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin qətiyyətlə yürütdüyü müstəqil və pragmatik xarici siyasət kursunu uğurla davam etdirib. Bunu Xarici İşlər Nazirliyinin ötən il üzrə mətbuat buraxılışından da görmək mümkündür.

Sülh yolunda mühüm irəliləyiş

Bələ ki, Azərbaycanın milli maraqlarının təmin olunması məqsədilə ölkəmiz dəyişən geosiyasi şəraitdə çevik, məsuliyyətli və konstruktiv diplomatiya həyata keçirərək ikitərəfli və çoxtərəfli münasibətlərdə əməkdaşlıq mexanizmlərini gücləndirib, beynəlxalq səviyyədə nüfuzunu və təsir imkanlarını nəzərəcərpacaq dərəcədə artırıb. Şanlı zəfərimizin, ərazi bütövlüyümüzün və tarixi ədalətin bərpasının 5 ildənin qeyd olunduğu 2025-ci ildə regionda dayanıqlı və qalıcı sülhün bərqərar edilməsi üçün yaranmış tarixi fürsətlərdən istifadə edərək, Azərbaycan və Ermənistan arasında sülhün və dövlətlərarası münasibətlərin prinsipləri əsasında münasibətlərin normallaşdırılması ölkəmizin regiondakı siyasətinin əsas istiqamətlərindən biri olub.

8 avqust 2025-ci il tarixində Azərbaycan, ABŞ və Ermənistan liderlərinin iştirakı ilə Vaşinqtonda baş tutmuş Zirvə görüşündə Azərbaycan və Ermənistan liderləri tərəfindən, habelə şahid qismində ABŞ Prezidenti tərəfindən imzalanmış Birgə Bəyannamə, habelə “Azərbaycan Respublikası ilə Ermənistan Respublikası arasında sülhün və dövlətlərarası münasibətlərin təsis olunması haqqında Saziş” layihəsinin paraflanması və digər razılıqlar bölgəmizdə yeni geosiyasi reallıqların formalaşmasına, regionda dayanıqlı sülh və inkişaf üçün əlverişli şəraitin yaranmasına imkan verib. Vaşinqton Sammitində həmçinin Azərbaycan Respublikasının əsas hissəsi ilə onun Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında maneəsiz bağlntının təmin edilməsini nəzərdə tutan “Beynəlxalq Sülh və Rifah Naminə Tramp Marsrutu” (TRIPP) layihəsi üzrə razılıq əldə edilib. Bununla yanaşı, ATƏT-in Minsk Prosesinin və əlaqədar strukturların bağlanması nail olunub, bununla Ermənistan ilə Azərbaycan arasındakı münaqişənin beynəlxalq gündəlikdən çıxarılmasına dair mühüm mərhələ təkamülüb.

Azərbaycan 2026-cı ildə sülh prosesini daha da irəlilətmək məqsədilə ikitərəfli, birbaşa və prinsipial dialoqa sadıq qalacaq. Bu kontekstdə, artıq paraflanmış sülh sazişinin imzalanması və ratifikasiyasını təmin etmək üçün Ermənistanın konstitusiyasında Azərbaycanla qarşı hələ də mövcud olan ərazi iddialarının aradan qaldırması və TRIPP layihəsi üzrə maneəsiz əlaqənin təmin edilməsi ilə bağlı öhdəliklərin tam icrası xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. 2025-ci ildə Azərbaycan dünyada sülh, təhlükəsizlik və dayanıqlı inkişafın təmin olunmasına öz müsbət töhfəsini verib və bu çərçivədə müvafiq müraciətlərə uyğun olaraq bir sıra ölkələr arasında diplomatik vasitəçilik missiyalarını həyata keçirib. Ötən il ərzində ölkəmiz çoxtərəfli əməkdaşlığın təşviqi, global çağırışlara çevik və effektiv reaksiyaların verilməsi, beynəlxalq yardım fəaliyyətləri, beynəlxalq iqtisadi əməkdaşlıq və iqlim diplomatiyası istiqamətində fəaliyyətini davam etdirib.

Bundan əlavə, 2025-ci ildə Türk Döv-

Ötən il Azərbaycan uğurlu xarici siyasətini davam etdirib

lətləri Təşkilatının (TDT) Zirvə görüşü keçirilib və sədrlik Azərbaycana keçib. Asiyada Qarşılıqlı Fəaliyyət və Etimad Tədbirləri üzrə Müşavirədə (AQEM) sədrliyimiz, Qoşulmama Hərəkatı (QH) üzrə Troyka üzvü və milli qismində Hərəkat daxilində fəal işlər uğurla davam etdirilib. İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı (İqƏT) çərçivəsində Xankəndidə Zirvə görüşü zamanı uğurlu nəticələr əldə olunub. Ölkəmizdə bununla yanaşı, İqƏT Həftəsi keçirilib, Təməz Enerji Mərkəzi təsis edilərək fəaliyyətə başlayıb. D-8 İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının Bakıda keçirilən D-8 Həftəsi çərçivəsində komissarların qeyri-rəsmi iclası, iqlim və şəhərsalma üzrə nazirlər dialoqu, D-8 Media Forumu, eləcə də D-8 Gənclər Dialoqu təşkil olunub, təşkilatın strateji sənədlərində əks olunan prioritetlərə uyğun olaraq D-8 Enerji və İqlim Mərkəzi, D-8 Neqliyyat Mükəmməllik Mərkəzi və D-8 Media Mərkəzinin Azərbaycanda yaradılması barədə razılıq əldə olunub.

Azərbaycanın regional sülh, təhlükəsizlik və rifah üçün əldə etdiyi bu mühüm nəticələr qətiyyətlə və ullaşdırıcı liderlik, diplomatiya və strateji əməkdaşlıq vasitəsilə əldə edilib. Azərbaycan regionun aparıcı dövləti, beynəlxalq münasibətlərdə etibarlı tərəfdaş və sülhün təşəbbüskarı kimi qəbul olunur. Bu, dövlətçiliyimizin möhkəm əsaslarının, iqtisadi gücümüzün və xalqımızın birliyinin təntənəsidir.

Xarici dövlətlərlə ikitərəfli münasibətlər genişləni

2025-ci ildə də Azərbaycanın xarici siyasətində qonşu dövlətlərlə münasibətlərin inkişafına xüsusi önəm verilib, Türkiyə, İran və Gürcüstandan Azərbaycana ali və yüksək səviyyəli səfərlər həyata keçirilib. Türkiyə, İran, Rusiya, Gürcüstan ilə iqtisadi əməkdaşlıq üzrə hökumətlərarası və qurumlararası mexanizmlər çərçivəsində müntəzəm iclaslar təşkil olunub. Müttəfiqlik əlaqələrinə malik olduğumuz Türkiyə ilə intensiv təmaslar davam edib. 2025-ci ildə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən Türkiyəyə 3 işgüzar, Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan tərəfindən ölkəmizə 4 işgüzar səfər həyata keçirilib. Ölkə Prezidenti ötən il 5 mart tarixində İğdır-Naxçıvan Qaz Boru Kəmərinin açılış mərasimində, 11-12 aprel tarixində IV Antalya Diplomatiya Forumunda, 19 iyun tarixində isə Kəhrəmanmaraş şəhərində zəlzələdən sonra tikilmiş “Azərbaycan” məhəlləsinin açılış mərasimində iştirak edib.

Azərbaycanla Gürcüstan arasında tarixi, mədəni və iqtisadi bağlara əsaslanan strateji tərəfdaşlıq əlaqələrinin daha da inkişafı istiqamətində səylər davam etdirilib. Gürcüstan Prezidenti və xarici işlər naziri ilk xarici səfərlərini ölkəmizə həyata keçiriblər.

Keçən il ərzində “AZAL” məxsus təyyarənin vurulmasından sonra Rusiya ilə münasibətlərdə ümumi gərginlik yaşanıb. Buna baxmayaraq, ölkələrimiz arasında dialoq və qarşılıqlı təmaslar davam edib. 9 oktyabr tarixində Düşənbədə MDB Dövlət Başçıları Şurasının iclasında iki ölkə prezidentləri arasında keçirilmiş görüş, Rusiya tərəfindən verilən açıqlamalar, təyyarənin məhz Rusiya silahlı qüvvələrinin səhvi nə-

ticəsində vurulmasının etiraf olunması və üzrxahlıq edilməsi münasibətlərin normalaşması istiqamətində əhəmiyyətli addım olub.

İran ilə münasibətlər də intensiv qarşılıqlı səfərlərlə yadda qalıb. İran İslam Respublikasının Prezidenti keçən ilin aprel və iyun aylarında, İranın xarici işlər naziri isə dekabr ayında ölkəmizdə səfərdə olublar.

Mövcud ikitərəfli və çoxtərəfli regional əməkdaşlıq mexanizmləri çərçivəsində keçirilmiş görüşlər ölkəmizin regional əməkdaşlığa verdiyi mühüm əhəmiyyətin göstəricisidir. Bu çərçivədə, ötən il 28 may tarixində Laçın şəhərində Azərbaycan və Türkiyə prezidentləri və Pakistanın Baş naziri arasında üçtərəfli əməkdaşlıq formatının Zirvə Görüşü, 22 avqust tarixində Avaza şəhərində Azərbaycan, Türkmənistan və Özbəkistan liderləri arasında yüksək səviyyəli görüş, 29 yanvar tarixində isə Azərbaycan-Türkiyə-Özbəkistan xarici işlər, iqtisadiyyat və neqliyyat nazirlərinin ikinci görüşü baş tutub.

Mərkəzi Asiya ölkələri ilə tarixi dostluq və qardaşlıq münasibətlərinin inkişafı da qarşılıqlı etimad və strateji tərəfdaşlıq əsasında ardıcıl, fəal və uğurla davam etdirilib. Qarşılıqlı səfərlərin intensivliyi münasibətlərin və əməkdaşlığın yüksək səviyyədə olmasını, Azərbaycanın xarici siyasəti çərçivəsində Mərkəzi Asiya regionuna verilən xüsusi önəmi bir daha nümayiş etdirib. İl ərzində Azərbaycan Prezidentinin Mərkəzi Asiya ölkələrinə, habelə həmin ölkələrin prezidentlərinin və digər ali nümayəndələrinin Azərbaycana 14 qarşılıqlı səfəri həyata keçirilib. Ümumilikdə, son üç ildə Azərbaycan Prezidentinin Mərkəzi Asiya ölkələrinə 14 səfəri, Mərkəzi Asiya ölkələri liderlərinin isə Azərbaycana 23 səfəri baş tutub. 15-16 noyabr tarixlərində Özbəkistanda keçirilmiş Mərkəzi Asiya Dövlət Başçıları VII Məşvərət Görüşündə Azərbaycanın Mərkəzi Asiya Dövlət Başçıları Məşvərət Şurasına tamhüquqlu üzv kimi qəbul edilməsi, ölkələrimizin vahid geosiyasi və geoiktisadi məkanada birləşməsi, Mərkəzi Asiyada əməkdaşlığın C5 formatından C6 formatına çevrilməsi, mühüm diplomatik nailiyyət olmaqla, qarşılıqlı etimadın və strateji tərəfdaşlığın yeni mərhələyə daxil olmasına imkan verib. Eləcə də, il ərzində Özbəkistan və Qazaxıstan ilə Ali Dövlətlərarası Şuraların ikinci iclasları, Özbəkistan, Qazaxıstan, Qırğızıstan və Türkmənistan ilə aidiyyəti hökumətlərarası komissiyaların iclasları keçirilib.

Avropa, Asiya və Yaxın Şərqdə tərəfdaşların sayı artır

Azərbaycan və Avropa ölkələri arasında siyasi dialoq və əməkdaşlıq qarşılıqlı maraqlar əsasında inkişaf etdirilib. Ötən il Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin İsveçrə, Albaniya, Macarıstan, Danimarka və Slovakiyaya işgüzar səfərləri, Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın Müqəddəs Taxt-Taca rəsmi səfəri baş tutub. Eyni zamanda, Albaniya, İtaliya, Almaniya və Şimali Makedoniya dövlət və hökumət başçıları Azərbaycana səfər edib.

İl ərzində, ölkə rəhbəri Azərbaycanda və xaricdə təşkil olunmuş beynəlxalq tədbir və forumlar çərçivəsində 16 Avropa ölkəsinin dövlət və hökumət başçıları ilə 20-dən çox görüş keçirib. Həmçinin, Birləşmiş Krallıq, Latviya və Macarıstanla strateji dialoq çərçivəsində müvafiq iclaslar keçirilib. 13 oktyabr tarixində Birləşmiş Krallığın Avropa üzrə Naziri Stiven Dauti və Beynəlxalq İnkişaf və Afrika üzrə Dövlət Naziri Baronessa Çapman Parlamentin hər iki palatasında bəyanatlarla çıxış edərək, Birləşmiş Krallığın Azərbaycan ilə ikitərəfli münasibətlərinin Strateji Tərəfdaşlığa yüksəldilməsi barədə qərar qəbul etdiklərini elan ediblər.

Keçən il Asiya və Sakit okean regionu ölkələri ilə də mövcud münasibətlərin genişləndirilməsi istiqamətində fəaliyyət davam etdirilib. İl ərzində Çin Xalq Respublikası və Vyetnam Sosialist Respublikası ilə münasibətlər yeni mərhələyə yüksəlib. Azərbaycan Prezidentinin Çin Xalq Respublikasına bir dövlət və bir işgüzar səfəri həyata keçirilib. Ölkə başçısının 22-24 aprel tarixlərində baş tutan dövlət səfəri çərçivəsində Azərbaycan ilə Çin arasında hərtərəfli strateji tərəfdaşlıq əlaqələrinin qurulması haqqında Birgə Bəyanat imzalanıb. 7 may tarixində Azərbaycan Prezidenti və Vyetnam Sosialist Respublikası Kommunist Partiyasının Mərkəzi Komitəsinin Baş katibi tərəfindən “Azərbaycan Respublikası ilə Vyetnam Sosialist Respublikası arasında Strateji Tərəfdaşlığın qurulması haqqında Birgə Bəyanat” qəbul olunub. Bundan başqa, Pakistan İslam Respublikası ilə əməkdaşlıq üzrə münasibətlər davam etdirilib, Pakistan Baş nazirinin Azərbaycana bir rəsmi və iki işgüzar səfəri baş tutub.

2025-ci il Yaxın Şərq və Afrika ölkələri ilə münasibətlərin inkişafı və əməkdaşlığın gücləndirilməsi üçün mühüm il olub. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə (BƏƏ) üç işgüzar və Misirə bir işgüzar səfəri həyata keçirilib. İl ərzində BƏƏ-nin, Somalinin, Qvineya-Bisaunun və Ruandanın ölkə başçıları və Suriyanın keçid dövrü Prezidentinin Azərbaycana rəsmi səfərləri baş tutub. Rəsmi səfərlər və bir sıra beynəlxalq platformalar çərçivəsində Yaxın Şərq və Afrika regionunun 27 ölkəsinin xarici işlər nazirləri ilə görüşlər keçirilib. Sentyabr ayında Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidentinin ölkəmizə səfəri zamanı “Hərtərəfli Strateji Tərəfdaşlıq Əlaqələri haqqında Birgə Bəyannamə” imzalanıb.

İyulun 12-də Suriya Ərəb Respublikasının keçid dövrü Prezidenti Əhməd əl-Şaraanın Azərbaycana ilk səfəri iki ölkənin münasibətlərində mühüm addım olub. 2 avqust tarixində Azərbaycan, Türkiyə, Suriya və Qətər arasında dördtərəfli razılaşma çərçivəsində, Azərbaycan qazının Türkiyə ərazisindən Suriyaya nəqlini təmin edən təbii qaz boru kəmərinin rəsmi açılış mərasimi keçirilib. Bununla, Suriya Azərbaycanın qaz ixrac etdiyi 14-cü ölkə olub. Ümumilikdə, Azərbaycanla Suriya arasında əməkdaşlıq üçün geniş perspektiv mövcuddur.

Ötən il Yaxın Şərqdə və Qəzzada vəziyyətlə əlaqədar ölkəmizin diplomatik təmasları davam edib. İsrail-Fələstin münasibətlərində baş verən hadisələr ilə bağlı bir sıra yüksək səviyyəli tədbirlərdə ölkəmiz təmsil olunub, İsrail-Fələstin münaqişəsi ilə bağlı mövqeyimiz diqqətə çatdırılıb.

Prezident İlham Əliyevin ABŞ və Misir prezidentləri tərəfindən Qəzza üzrə Şərm əl-Şeyx sammitinə dəvət olunması Azərbaycanın global səviyyədə fəal aktor kimi qəbul olunduğunun, Azərbaycanın sülh təcrübəsinə beynəlxalq etimadın göstəricisidir.

ABŞ-la əlaqələr yeni mərhələdə

2025-ci il ərzində Şimali, Mərkəzi və Cənubi Amerika dövlətləri ilə də ikitərəfli əlaqələrin genişləndirilməsi istiqamətində fəaliyyət aparılıb. Xüsusilə, ABŞ-Azərbaycan münasibətlərində müsbət irəliləyişlər əldə olunub. 7-8 avqust tarixlərində Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin ABŞ-a səfəri baş tutub. Səfər çərçivəsində Azərbaycanla ABŞ arasında münasibətlərin strateji tərəfdaşlıq səviyyəsinə yüksəldilməsi istiqamətində iki ölkənin liderləri tərəfindən “Azərbaycan Respublikası ilə Amerika Birləşmiş Ştatları arasında Strateji Tərəfdaşlıq Xartiyasının hazırlanması məqsədilə Strateji İşçi Qrupunun yaradılması haqqında Azərbaycan Respublikası Hökuməti və Amerika Birləşmiş Ştatları Hökuməti arasında Anlaşma Memorandumu” imzalanıb. Anlaşma Memorandumuna əsasən, qarşılıqlı maraq kəşb edən sahələrdə strateji tərəfdaşlığın gücləndirilməsinə xidmət edəcək Strateji Tərəfdaşlıq Xartiyasının 6 ay ərzində hazırlanması məqsədilə iki ölkə arasında Strateji İşçi Qrupu yaradılıb. Strateji İşçi Qrupu çərçivəsində enerji, ticarət və tranzit daxil olmaqla regional bağlntılar; sün intellekt və rəqəmsal infrastruktur daxil olmaqla iqtisadi sərmayə; eləcə də müdafiə, təhlükəsizlik və terrorla mübarizə kimi sahələrin prioritetləşdirilməsi planlaşdırılır. Bu məqsədlə müxtəlif istiqamətlər üzrə ikitərəfli təmaslar və görüşlər keçirilib, qarşılıqlı səfərlər baş tutub, habelə İşçi Qrupunun tam tərkibdə ilk iclası 19 dekabr tarixində təşkil olunub.

Səfər, həmçinin iki ölkə prezidenti arasında keçirilən görüş çərçivəsində ABŞ Prezidenti tərəfindən Azadlıq Dəstəklə Akttına 907-ci düzəlişin tətbiqinin dayandırılması barədə səərəncamın imzalanması ilə əlamətləndirilib. Azərbaycan-ABŞ münasibətlərində keçmişin mənfəi mirası olan 907-ci düzəlişin tətbiqinin ABŞ Prezidenti tərəfindən Prezident İlham Əliyevlə görüş çərçivəsində dayandırılması rəmzi mənə daşıyır.

İl ərzində 41 ölkə ilə 191 sənəd imzalanıb

Bütövlükdə, ötən il ərzində Azərbaycan tərəfindən ikitərəfli və çoxtərəfli əsasında 41 ölkə ilə 191 sənəd imzalanıb. Eləcə də, 52 ölkənin Xarici İşlər nazirlikləri ilə siyasi məsləhətləşmələr keçirilib, 3 ölkə ilə Xarici İşlər nazirlikləri arasında siyasi məsləhətləşmələr mexanizminin yaradılmasına dair Protokol və Anlaşma Memorandumu imzalanıb. Azərbaycanın xarici ölkələrdə diplomatik təmsilçiliyinin genişləndirilməsi istiqamətində tədbirlər çərçivəsində, 2025-ci ildə ölkəmizin Tailand Krallığında və Oman Sultanlığında səfirliklərinin rəsmi açılışı baş tutub, 13 illik fasilədən sonra keçən ilin fevral ayında Azərbaycan Suriyadakı səfirliyinin fəaliyyətini bərpa edib. Bundan başqa, ölkəmizin Bəhreyn Krallığında Səfirliyinin təsis edilməsi ilə bağlı qanun qəbul olunub. Beləliklə, Azərbaycanın xaricdə diplomatik missiyalarının ümumi sayı 93-ə çatıb (70 səfirlik, 6 daimi nümayəndəlik, 9 baş konsulluq, 7 səfirlik ofisi və 1 təmsilçilik ofisi).

Bütün bunlarla yanaşı, Azərbaycan beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində də fəal siyasət həyata keçirib. Bunların sırasında BMT, TDT, AQEM, İƏT, İqƏT, Qoşulmama Hərəkatı, ŞƏT, MDB, Aİ və s. qeyd etmək olar.